

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин»

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	Усі
Спеціальність	Усі
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Усі

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова

українська

Завідувач кафедри міжнародних відносин,
політичних наук і практичної філософії

Олег КУЗЬ

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології

Протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Розробник:

Дмитро КОРОТКОВ., к. політ.н., доц. кафедри філософії та політології

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин» буде корисна здобувачам вищої освіти, які хочуть зв'язати свою професійну діяльність в сфері міжнародних відносин.

Розвиток та ефективне функціонування неурядових аналітичних центрів відкриває на сьогодні нові можливості та перспективи втілення основних шляхів державної політики, спрямованої на врахування найбільш значущих потреб та інтересів громадян. Ця проблема є надзвичайно актуальною для сучасної України, яка на сьогодні перебуває в кризових суспільно-політичних умовах і потребує розробки та налагодження ефективного механізму співпраці різних органів влади, інституцій, організацій, ЗМІ та громадськості з метою розбудови та втілення якісно нової системи демократичних цінностей.

Аналітичні центри (англ. мов. «think tanks» – мозкові центри, фабрики думки) – недержавні науково-дослідницькі організації, які, як правило, зосереджують свої зусилля в різних галузях наук – політики, економіки, соціології, права та здійснюють прикладні дослідження, аналіз і консультування з внутрішньополітичних та міжнародних проблем, з метою надання політикам і громадськості можливості приймати обґрунтовані рішення з питань публічної політики. Враховуючи їх вплив на суспільно-політичні, економічні та ін. процеси, think tanks часто зараховують до «п'ятої влади», після законодавчої, виконавчої, судової та ЗМІ.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні комплексу знань щодо еволюції розвитку світових аналітичних центрів та їх вплив на світову політику.

Основні завдання (вивчення) навчальної дисципліни: правильно застосовувати методи і методики аналізу й прогнозування зовнішньої політики; розробляти аналітичні моделі міжнародних відносин для дослідження конкретних міжнародних ситуацій; використовувати сучасні методики обробки інформаційних потоків та підготовки аналітичних матеріалів; здійснювати інформаційно-аналітичну роботу шляхом моніторингу сучасних політичних процесів.

Курс	1 М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Всесвітня історія	Міжнародна безпека
Міжнародні відносини та світова політика	Міжнародна діяльність політичних партій, неурядових організацій та суб'єктів місцевого самоврядування
Політологія	Комунікативні технології в міжнародних відносинах
Міжнародні економічні відносини	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.	Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.
Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики.	Визначати та аналізувати політику окремих держав, союзів, блоків, їх масштаби, параметри, правила і норми поведінки у загальносвітовому та просторово-географічному (територіальному) контекстах.
Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.	Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.
Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.	Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
Здатність будувати і досліджувати моделі процесів у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій.	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зародження аналітичних центрів як спеціалізованих структур

Тема 1. Аналітичні центри: проблема визначення та типології

- 1.1. Аналітичні центри - проблема визначення.
- 1.2. Центри публічної політики: зміст діяльності та результати
- 1.3. Традиційні науково-дослідні організації.

Тема 2. Аналітичні центри в західній політичній традиції: історія і особливості розвитку

2.1. Перший етап становлення недержавних структур організації науково-ідеологічного співтовариства - США (перші роки XX століття).

2.2. Адміністрація Теодора Рузвельта (1901-1908): власний курс на зовнішньо-економічну і зовнішньополітичну експансію під вагомим впливом близьких до влади інтелектуалів - політичних, економічних і військових теоретиків, яких на постійній основі залучали до підготовки державних рішень

Тема 3. Аналітичні центри в східній політичній традиції: історія і особливості розвитку

3.1. Азійські мозкові центри як майданчик для діалогу із зарубіжними експертами.

3.2. Китай. Створення ідеологічних мозкових центрів «радянського» типу для обслуговування політики уряду, побудованих за ієрархічним принципом і входять в структуру урядових міністерств.

Змістовий модуль 2. Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин

Тема 4. Перше покоління. Державні аналітичні центри 1910-і - 1940-і рр.

4.1. Аналітичні центри, як інститут сучасної політичної системи, США.

4.2. «Фонд Карнегі за міжнародний мир»: зміст діяльності та результати

4.3. Гуверський інститут при Стенфордському університеті. Інститут державного випробування, попередник Інституту Брукінгса.

Тема 5. Друге покоління. Аналітичні центри, що працюють за контрактом 1950-ті - 1970-ті рр

5.1. Характерні риси: комерціалізація. Конкуренція груп впливу і партій у владі.

5.2. Проведення маркетінгових досліджень. Залучення сторонніх експертів за контрактом.

5.3. Корпорація «RAND» як конструкторський центр.

Тема 6. Третє покоління. Аналітичні центри «адвокатського дії». 1970-1980 рр.

6.1. Центри «адвокатської дії» - сутність та зміст діяльності.

6.2. Фонд «Спадщина» (Heritage Foundation). Стратегічна мета: громадський контроль за політикою політика США відповідає консервативним цінностям.

Тема 7. Четверте покоління. Фабрики думки, що досліджують майбутнє

7.1. Гудзоновський інститут (Hudson Institute) та проблематика екологічних проблем і проблем вичерпності світових ресурсів.

7.2. Інститут майбутнього (Institute for the Future).

Тема 8. Аналітичні центри України

8.1. Співпраця українських і європейських аналітичних центрів: реалії та перспективи

8.2. Механізми співпраці аналітичних центрів та органів центральної та місцевої влади.

8.3. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова, «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, Центр політико-правих реформ та Український незалежний центр політичних досліджень та ін.

Тема 9. Методики оцінки впливу аналітичних центрів на міжнародні відносини

9.1. Аналітичні документи: загальні принципи складання

9.2 Аналітичні документи: типи і класифікація: огляд преси, інформація, інформаційний лист, аналітична записка, політичний портрет

Перелік семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

Основним методологічним інструментарієм вивченням дисципліни «Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин» є - аналітичний, експлікативний та прогностичний (теми 1-9).

На лекціях та семінарських заняттях використовуються наступні методи навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: проблемні лекції (теми 1; 7), дискусії (теми 1-9), презентації (теми 2;4;7-8), ілюстрації, метод проектів, моделювання професійних ситуацій, робота в малих групах, дебати (теми 6-7;9), мозкові штурми, аналітичні довідки (теми 4;6).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового диференційованого заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь у дискусії та обговоренні питань на семінарських заняттях; участь у дебатах; перевірка аналітичної довідки за заданою тематикою; проведення експрес-опитування; творчого завдання, проведення письмової контрольної роботи та колоквиуму.

Лекції: поточний контроль успішності навчання у формі роботи на лекційних заняттях здійснюється на кожному лекційному занятті, усно. Оцінюється активна робота студентів (max 10 та min 0,1 балів)

Семінарські заняття: поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі: участі у дискусії та обговоренні питань семінарських занять здійснюється на усіх семінарських заняттях, усно (max 10 та min 1 балів); у формі дебатів (max 20 та min 5 балів); у формі презентації– 4 рази за семестр, усно (max 24 та min 6 балів); у формі поточної контрольної роботи (max 12 та min 1 балів).

Самостійна робота: поточний контроль самостійної роботи студентів проявляється у формі написання та захисту аналітичної довідки в усній формі (max 12 та min 1 балів).

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів з навчальної дисципліни «Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин» спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей. Мінімумально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумковий контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Світові аналітичні та експертні центри дослідження міжнародних відносин» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною проводиться у формі семестрового диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий залік – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід у формі колоквиуму (max 12 та min 1 балів)..

Завданням заліку є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Під час семестрового контролю у формі диференційованого заліку підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Аналітичні центри: проблема визначення та типології»	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Семінарське заняття за темою: «Методика порівняння аналітичних центрів»	Участь у дискусії	1
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Закріплення знань щодо типології аналітичних центрів			
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція: Аналітичні центри в західній політичній традиції: історія і особливості розвитку	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою «Вплив західних демократичних цінностей на діяльність перших аналітичних центрів»	Участь у дискусії Презентація	1 6
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння історичної традиції розвитку аналітичних центрів.			
	Підготовка до дебатів: «Аналітичні центри – центри маніпулювання суспільною думкою»			
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Аналітичні центри в східній політичній традиції: історія і особливості розвитку»	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою «Вплив східного політичного авторитаризму на діяльність аналітичних центрів»	Участь у дискусії Дебати	1 5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			
	Підготовка аналітичної довідки			

Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Перше покоління. Державні аналітичні центри 1910-і - 1940-і рр.	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: ««Фонд Карнегі за міжнародний мир»: зміст діяльності та результати»	Участь у дискусії	1
			Захист аналітичної довідки Презентація	6 6
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка до контрольної роботи			
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Друге покоління. Аналітичні центри, що працюють за контрактом 1950-ті - 1970-ті рр.	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: Корпорація «RAND» як конструкторський центр.	Участь у дискусії	1
			Контрольна робота	12
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка аналітичної довідки			
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Третє покоління. Аналітичні центри «адвокатського дії». 1970-1980 рр.	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: Центри «адвокатської дії» - сутність та зміст діяльності.	Участь у дискусії	1
			Аналітична довідка Дебати	6 5
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка презентації			

Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція: Четверте покоління. Фабрики думки, що досліджують майбутнє	Активна робота	2
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: Гудзоновський інститут та проблематика екологічних проблем і проблем вичерпності світових ресурсів	Участь у дискусії	2
			Презентація	6
			Дебати	5
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіуму			
	Підготовка до дебатів : «Екологічна криза – фрустраційний пік»			
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Аналітичні центри України	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: Механізми співпраці аналітичних центрів та органів центральної та місцевої влади в Україні	Участь у дискусії	1
			Презентація	6
			Колоквіум	12
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел Підготовка до дебатів			
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Методики оцінки впливу аналітичних центрів на міжнародні відносини	Активна робота	1
	Семінарське заняття	Практичне заняття за темою: Аналітичні документи: типи і класифікація	Участь у дискусії	1
			Дебати	5
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою			
ЗАЛІК				100

Рекомендована література

Основна

1. Митко А. М. Політична аналітика: Навч. посіб. / А. М. Митко –Луцьк :Вежа-друк, 2018. - 224 с.
2. Сенченко М., Сенченко О. Мозкові центри країн світу / М. Сенченко, О. Сенченко. - Київ : Персонал, 2016. - 278 с.

Додаткова

3. Міненкова П. В. Концептуальні засади та категоріальне визначення поняття "мозкові центри": наукове переосмислення традиційних підходів / П. В. Міненкова // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. - 2018. - № 1. - С. 17-22.
4. Петренко І. І. Аналітичні центри як суб'єкти формування публічної політики: Монографія / І. І. Петренко - Київ : Вадим Карпенко, 2018. - 359 с.
5. McGann J. G. 2020 Global Go To Think Tank Index Report / J. G. McGann - Lauder Institute ; University of Pennsylvania, 2021. – 368 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

6. Ініціативу з розвитку аналітичних центрів [Електронний ресурс] // Міжнародний фонд «Відродження». – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.irf.ua/programs/support-think/>.
7. Ландшафт українських неурядових, державних, університетських аналітичних центрів [Електронний ресурс] // Think twice UA – Ініціатива з розвитку та дослідження аналітичних центрів. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://thinktwiceua.org/uk/ttua-content/landshaft-ukrayinskyh-neuryadovyh-derzhavnyh-universytetskyh-analitychnyh-tsentriv/>.
8. Мельник Л. Аналітичні центри в Україні та Німеччині: головні розбіжності та перспективи співпраці [Електронний ресурс] / Л. Мельник, М. Паталонг, О. Сидорчук // Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/854168914585d2fd4a3c0f5.81720744.pdf>.
9. Українські аналітичні центри [Електронний ресурс] // Think twice UA – Ініціатива з розвитку та дослідження аналітичних центрів. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://thinktwiceua.org/uk/think-tanks/ukraine/>.
10. McGann J. Global Go To Think Tank Index [Електронний ресурс] / James G. McGann // Think Tanks & Civil Societies Program The Lauder Institute The University of Pennsylvania. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_GGTI_Pre-release GotoReport_1.28.18.pdf.